

מטרת הפעולה: האם יש הנהגה מוסרית לעולם?

שני הקטעים - "מות האלוהים" של חיים חפר והתגובה "אלוהים לא מת באושוויץ" של ישראל וולמן

תוכן השיעור

אושוויץ

"מה עולה לך בראש כשאת(ה) שומע את השם הזה?"

אסוציאציות:

-פחד

מוות

גרמנים

וכ'.

כל אחד יאמר אסוציאציה אחת. המנחה ירשום הכל על הלוח.

* האם יש קשר בין אלה לבין אלוהים?

* דיון.

המשורר חיים חפר ביקר באושוויץ. הנה מה שהוא כתב על כך: (קריאה).

* מה דעתכם?

* דיון.

מות האלוהים / חיים חפר

יהודים חרדים אינם מבקרים באושוויץ. המקום הוא מחוץ לתחום * במקום ההוא מה האלוהים שלהם, האל הרחום והחנון * במקום ההוא שבו שכנו יחדיו האכזרים והתמימים * אין מקום לא ל"אל נקמות אדוני" ולא ל"אל מלא רחמים" * רק להביט אל מחלפות השער של העלמות, אל הררי המשקפים,

אל נעלי הילדים * אל התנורים הקרים המספרים כמליוני עדים
? * כי אלוהים לא היה שם. לא. לא היה שם אלוהי היהודים **
יהודים חרדים אינם באים לאושוויץ. באים לשם ילדי השומר
הצעיר, באים ילדי התק"ם * הם בוכים את שבר בת עמם,
בוכים את עמי העולם ושתיקתם * בוכים את התהום אליה
הגיעו הטורפים אשר באדם * ואין איתם כיפה שחורה (ואף לא
כיפה סרוגה) רק הדמעה והאלם * ואין אלוהים שם, כי הם
יודעים שהאלוהים הוא הוא, שלא נברא בצלם * אלוהים הוא
שלא נברא בצלם אדם, בצלם תינוק שאמו נשחטה * בצלם
מיליון וחצי ילדים - עם שלא ידע ולא חטא * והאלוהים הזה,
של כל הכיפות והשטריימלים, של זקני הרבנים ופאותיו של
הילד * לא שלח מלאך, ולא עצר את המאכלת * - והיהודים
החרדים אינם באים לאושוויץ. כי שם מת האלוהים, מת באש
המשרפות האוכלת**

אני הייתי שם, באלף תשע מאות חמישים וארבע * התנורים
שתקו. אין עשן מתוך הארובה * הפולנים טרם הספיקו לקבור
את שארית העצמות, ואני דרכת עליהן בנעלי ואולי דרכתי על
אצבעותיה של בת דודתי, או על גולגלתו של השכן שגר מעלי
* ואולי על צלעותיו של החבר שלי אולג הוכצייט, (שאביו היה
קאפו), אולי * דרכתי - ופתאפ הסרתי את הנעלים, והמשכתי
לדרוך, יחף * וכפות רגלי היו עם העצמות האלה, גם כבול
אליהן, גם מרחף * וחברי המשלחת כבר ישבו באוטובוס
והמדריך סופר והנהג צפר * ואין רוח אלוהים, ולא יד אדוני,
רק עצם אל עצם, ועפר אל עפר**

חזרתי לאושוויץ. אלף תשע מאות שמונים ושלוש * חזרתי
אליה כמו אל מקום הקדוש מכל קדוש * כי שם הוא כותל
הדמעות, יותר מכל כותל אחר * שם עדיין בוערות העצמות
יותר מכל הסנה הבוער * שם הלוחות השבורים והמרוסקים
שלי שבין דיבר לדיבר * חזרתי לאושוויץ וראיתי ישראלים
המהלכים בה בראש גלוי * ובוכים מול הררי הנעלים והררי

המשקפים * וראיתי סב ניצול מטרבלינקה ונכדו יליד בת-ים *
והם מתרפקים זה אל זה ואינם יכולים לעמוד בבכים * - אבל
אלוהים לא היה שם. כי איננו. כי אינו קיים **
יהודים חרדים אינם באים לאושוויץ. אל הקדוש מכל קדוש. אל
המר ממר * כי אלוהים שלהם מונח שם. מת. שלד. ערער *
ואין צידוק הדין, ואין ניהומים. ואין קדיש. ואין דבר **

מתוך "ידיעות אחרונות", תשמ"ז.

על כך ענה לו איש דתי, ישראל וולמן:

אלוהים לא מת באושוויץ / ישראל וולמן

אלוהים מת באושוויץ, כתב חיים חפר בעיתון זה, והוא צודק,
בכל הנוגע לאלוהים שלו, זה שהוא בודה מליבו.

כי אלוהים של המסורת היהודית ההלכתית לא התחייב מעולם
לעשות עם בני-אדם את הטוב בעיניהם. להיפך. אלוהים על-פי
הגדרתו, עושה תמיד את הטוב בעיניו. מי שתופס אותו כאיזה
סנטה-קלאוס חייכני, המשפיע אך טוב על ברואיו, אינו עובד
אלוהים אלא עובד אלילים.

"חובשי הכיפות" עובדים לאלוהים אחר. אלוהים, שהוא גם אל קנא ונקם ופוקד עוון אבות על בנים, וגם מיטיב עם רשעים ומרע עם צדיקים. זהו אלוהים, שהוא חידה, והחידה הזו היא הכרח. כי בלעדיה, המאמין אינו "מאמין". הוא "יודע". כי בלעדיה אין אמונה ואין בחירה חופשית ואין עמידה בנסיון ואין אלוהים.

ומכאן - לעובדות. חפר כותב "יהודים חרדים אינם באים לאושוויץ, באים ילדי השומר-הצעיר, באים ילדי התק"מ... ואין איתם כיפה שחורה ואף לא כיפה סרוגה". טעות. יהודים חרדים ביקרו שם במאות, אולי באלפים. "אולי", כי איש לא חשב לטרוח, כמו חפר, למיין את הנכנסים לאתר על-פי פיסות הבד שלראשם.

אין עוד מגזר חברתי, שעיסוקו בשואה אובססיבי יותר מזה שבחברה החרדית. לא רק שאין הכחשה - יש אף הגזמה, שמובילה לעיוות נורא, לניסיון לתת "תשובות" בנוסח הרב פרץ, כדי לסבר את אוזניהם של תמימים וטיפשים.

ובאשר ל"כיפה הסרוגה". בימים אלו ממש מסיירים עשרות סטודנטים דתיים מ"בר-אילן" במחנות השמדה. תנועת בני-עקיבא שולחת, מדי שנה, קבוצה של מדריכים לסיור בפולין.

זאת ועוד. הציונות הדתית מציינת שני "ימי שואה" מדי שנה: זה שקבעה המדינה, בכ"ז בניסן, וזה שנקבע בעבר כיום הקדיש הכללי - י' בטבת. בראש כמה מישיבותיה עומדים אנשים, שבשבילם החיים הם שיג-ושיח אין-סופי עם ריבוננו של עולם, זה שמע אז את זעקות יקיריהם במשרפות, וזה שמעלה היום את תלמידיהם שנפלו בסערה השמימה.

ואלוהים שלהם חי וקיים וגדול ונורא. האמונה שאלוהים קיים אינה אמונה על-תנאי. היהדות פוטרת, אומנם, את מי שמת קרובו מקיום מצוות, אבל היא מתעקשת לתבוע ממנו לברך "ברוך דיין אמת". הוא גם נדרש לומר, דווקא אז, "יתגדל ויתקדש" על מי שנטל ממנו את אהובו. אהרון הכהן, אחי משה רבנו, שיכל את שני בניו באש האלוהים. כאשר נתבשר על מותם הגיב בשתיקה: "אהרון". איוב, לעומתו, איש תם וישר וירא אלוהים, שיאבד את כל אשר ויידום היה לו עלי-אדמות, זעק אל אלוהים זעקה גדולה ומרה. היהודי המאמין ימצא לעולם בין שתיקת אהרון לזעקת איוב, וכבד את גזר-דינו של מי שאמר והיה העולם.

ידיעות אחרונות

יום רביעי ז' באייר תשמ"ז

מה דעתכם על כך?

